

Literatura

Popularne publikacije o životu u prapovijesti. U Varaždinskoj štampariji (NISRO) 1984. god. tiskana je knjiga pod naslovom »Privatni život ljudi u vreme praistonijev«, izdavača NISRO JEŽ NIGD JUR Specijalna izdanja iz Beograda. Autor teksta je francuski paleontolog Luis René Noger, autor ilustracija Pier Jobet, dok je prevodilac na naš jezik Miodrag Krbanjević. U Francuskoj je knjigu objavila štamparska kuća Hachette u Parizu. Knjiga ima 64 stranice formata A-4, tvrde korice i bogato je ilustrirana crtežima u boji. Tekst je vrlo sažet, više sveden na objašnjenje crteža, a obraduje razvoj čovjeka od njegove pojave pa do željeznog doba, a također i razvoj životinja koje su istodobno živjele s njim. Posebno je lijepo prikazano korištenje špilja kao mjesta stanovanja pračovjeka u vrijeme ledenih doba i kao mjesta stvaranja prvih umjetničkih djela (špiljskih crteža). Glavnu vrijednost knjizi daje vizualna predodžba života u prapovijesti.

U Beogradu je 1987. štamparska kuća NOLIT objavila knjigu »Praistorijski lovci«, autora André Leroi-Gourhana, francuskog paleontologa, u prijevodu Dane Milošević. Ta knjiga formata A-5, polutvrđih korica, ilustrirana je crtežima i fotografijama, na 142 stranice vrlo lijepo obraduje razvoj čovjeka od njegove pojave pa do kraja mladeg kamenog doba. Iako je tekst potkrijepljen nalazima uglavnom iz Francuske, gdje je autor sam obavljao istraživanja, knjiga na jednostavan i pristupačan način daje sliku razvoja ljudi, životinja i biljaka, razvoj oruđa, te pojavu umjetnosti i kulta. (Bilo bi jako zanimljivo vidjeti kako se iskopine iz naših nalazišta uklapaju u ovakav prikaz razvoja čovjeka u svijetu). Speleolozima je knjiga vrijedna zbog prikaza korištenja špilja kao skloništa, stalnih staništa i svetišta u raznim dobima pračovjekovog razvoja. Ona je i poticaj današnjim speleolozima da u špiljama traže i uočavaju tragove nekadašnjeg boravka ljudi i životinja.

Vlado Božić

Željko Poljak: Planine Hrvatske, planinarsko-turistički vodič, III, dopunjeno izdanje. PSH, Zagreb, 1986, format A-5, str. 1-544, 181 crno-bijelih fotografija, 32 u boji, 40 karata, tvrde korice. Nakon prodaje prvog izdanja (1974-3000 primjeraka) i drugog (1981-5000 primjeraka), Planinarski savez Hrvatske izdao je i treće dopunjeno izdanje, u 5000 primjeraka. U ovoj knjizi, vrlo korisnoj svima koji odlaze u planine Hrvatske, posvećeno je posebno poglavlje speleologiji i spel. objektima u Hrvatskoj (s popisom najvećih spel. objekata u Hrvatskoj na dan 5. ožujka 1986. gdje ima dosta podataka o većim i poznatijim špiljama i jamama u Hrvatskoj. Kako u svakoj našoj krškoj planini ima spel. objekata, to je u opisu gotovo svake hrvatske planine spomenuta ili opisana neka špilja ili jama. Svima koji odlaze u neku, njima još nepoznatu planinu ili neki njezin dio, ovaj će vodič pružiti informaciju o spel. objektima u njoj na planinarskoj ili turističkoj stazi ili putu, a kojima je moguće doći do ulaza ili ih čak posjetiti.

Vlado Božić

Geološki i hidrogeološki engleski rječnik. Čitanje strane speleološke literature danas je normalna potreba svakog naprednijeg speleologa. Spel. literatura najviše se tiska na engleskom jeziku, pa je zato i potreba korištenja engleskog jezika velika. Problem je pri tome poznavanje odgovarajuće terminologije, jer spel. rječnika za sada u Jugoslaviji nema. U općim engleskim rječnicima može se naći vrlo malo spel. terminologije, a nešto više u nekim specijalnim. Do sada je najviše jezika koji se koriste u speleologiji objavljeno u ovim rječnicima: Rudarski rječnik (Rudarski institut, Beograd, 1970); Rudarsko-geološki rječnik (Svietlost, Sarajevo, 1981); Geološki rječnik (Rudarski institut, Beograd, 1985) i Hidrogeološki rječnik (Dr. Jasminko Karanjac, Beograd, 1986).

Za spel. potrebe najzanimljivija su posljednja dva, pripremljena na osobnom elektronskom ra-

čunalu, štampana u Birou za grafičku delatnost Instituta za vodoprivredu »Jaroslav Cerni« u Beogradu. Autori Geološkog rječnika su J. i O. Karanjac, a izdavač Rudarski institut. Rječnik ima 207 stranica formata 16,5 x 24 cm i polutvrde korice, a obraduje izrase u engleskog na srpskohrvatski i sa srpskohrvatskog na engleski. Hidrogeološki rječnik je dopuna Geološkog, a autor i ujedno izdavač je dr. Jasminko Karanjac, dipl. ing. geologije. Ovaj rječnik ima 179 stranica, istog je formata i kvalitete tiska kao i prethodni, sadrži oko 3500 izraza, a štampan je u tiraži od svega 1000 primjeraka. Kao i prethodni, i ovaj je englesko-srpskohrvatski i srpskohrvatsko-engleski. U stvari su oba englesko-srpski i srpsko-engleski jer, nažalost, ni u jednom nisu zastupljeni stručni hrvatski izrazi. No, unatoč tome rječnici mogu biti od velike koristi i speleolozima s hrvatskog jezičnog područja. Autor moli korisnike tih rječnika da mu savjetom i primjedbama pomognu dopuniti ih i ispraviti kako bi slijedeće izdanje rječnika bilo što bolje. Adresa autora je: 11070 Beograd, Jurija Gagarina 185.

Vlado Božić

Zbornik radova Odbora za kras i speleologiju, I i II, Beograd, 1983. i 1986, str. 1-145 i 1-154, cirilica, izdavač: Srpska akademija nauka i umetnosti. Odbor za kras i speleologiju SANU osnovan je 1974. a ima multidisciplinarni karakter, kako je rečeno u predgovoru. Želja je Odbora da javnosti prikaže znanstvene radove svojih članova (ima ih 16) o krasu i speleologiji u Srbiji. Ovo je prikaz rada Odbora kroz 10 godina, jer je objavljene radove prihvatilo Odeljenje za prirodnomatematičke nauke SANU tokom 1981. i 1984. ali su zbog finansijskih teškoća objavljeni tek 1983. i 1986. godine. U svakom Zborniku je objavljeno po 8 radova. Sa speleološkog gledišta zanimljivi su članci Radenka Lazarevića o pećini Risovači, Radovana Ršumovića o utjecaju urušavanja podzemnih šupljina na stvaranje nekih krških oblika, Jovana Petrovića o špiljama u maenezitima, Branka Gavle o istraživanju paleolita u špiljama Srbije i Božidara Čurčića o nalazu novih pseudoškrpja u špiljama Srbije. Ostali članci posvećeni su geografskim, geološkim i hidrogeografskim problemima krša u Srbiji.

Vlado Božić

Željko Poljak: Slike iz povijesti Hrvatskog planinarstva, PSH, Zagreb, 1987, str. 1-296, 655 slika i crteža, tvrde korice. Ovo djelo je Planinarski savez Hrvatske objavio u dijelovima tokom 1986-1987. kao dodatak časopisu Naše planine, a 1987. sve uvezao u jednu knjigu. U njoj je dio prostora posvećen i speleologiji (str. 4-5, 36, 119-120 i 214-226) uz relativno malo teksta ali sa 49 fotografija i crteža. Tekst ne predstavlja cjelovitu povijest speleologije u Hrvatskoj, već njene fragmente. Dijelovi povijesti speleologije u Hrvatskoj bili su već objavljeni u časopisu Naše planine, a ovdje su ti dijelovi povezani u neku cjelinu. Zbog skućenog prostora za tekst, prilagođenog koncepciji knjige (malo teksta - mnogo slika), neki važniji spel. događaji i neke značajnije ličnosti iz spel. života u Hrvatskoj nisu dovoljno istaknuti, a neki nisu ni spomenuti. Prikazana povijest speleologije je autorova predodžba povijesti speleologije u Hrvatskoj, zasnovana na dokumentaciji objavljenoj do sada u časopisu Naše planine, pa je tako trebao i shvatiti. U tekstu se nalazi i popis najvećih spel. objekata u Hrvatskoj (stanje 5. ožujka 1986.), pregled aktivnosti svih spel. organizacija u Hrvatskoj i brojno stanje spel. članstva u 1986. godini. Najveći dio prostora zauzimaju fotografije i crteži koji su već ranije bili objavljeni u časopisu Naše planine. U odnosu na ostalu materiju, speleologija je u ovoj knjizi zastupljena zadovoljavajuće.

Vlado Božić

Mineraloški vodič po Medvednici, autori: Marijan Cepelak, Hrvoje Malinar, Davorin Zagorščak i Vladimir Zebec, Zagreb, 1986, format 17 x 24 cm, 52 stranice, polutvrde korice, izdavač: Mineraloško-petrografski muzej u Zagrebu. U ovoj zanimljivoj knjižici autori su prikazali mineraloško bogatstvo planine Medvednice, za koje kažu da još uvijek nije dovoljno istraženo. Opisana su 34 minerala pronađena u kamenolomima, rudnicima, špiljama i na otvorenom terenu. Uz knjižicu je priložena i topografska karta Medvednice u mjerilu 1:50 000, s ucrtanim mjestima dosadašnjih nalaza minerala. Knjižica je ujedno i mali udžbenik iz mineralogije jer daje najosnovnije informacije o mineralima i njihovim kristalima (speleolozima) su posebno zanimljivi raznovrsni kristali minerala (kalcita), o traženju, skupljanju i čuvanju minerala, ali i o orijentaciji u prirodi. Detaljnije su opisana 32 minerala (s kemijskom formulom i crtežom svakog kristala) i desetak glavnih nalazišta na Medvednici, među njima i stari napušteni rudnici (uz tekst se nalaze i nacrti 6 rudnika), a najopširnije su opisani minerali u špilji Veternici. Ovaj vodič je namijenjen svim ljubiteljima prirode, a posebno onima koji se amaterski žele baviti skupljanjem i proučavanjem minerala, jer će pomoću njega mnogo lakše upotpuniti svoja saznanja o ovoj našoj lijepoj planini raznovrsnog sadržaja.

Vlado Božić

Naše jame 29. Izdavač Jamarska zveza Slovenije, glavni urednik Marko Aljančič, Ljubljana, 1987, str. 1—80, jezik slovenski. Uvodni članak napisao je glavni urednik i posvetio ga zaštitu Skočjanskih jama, povodom odluke UNESCO-a da se Škočjanske jame proglaše za svjetski objekt prirode, a slijede članci u kojima J. Pezdnič i J. Urbanc govore o praćenju vodenih tokova upotrebom stabilnih izotopa kisika u vodi; D. Novak i J. Rogelj o oštećenju voda iz okolice Rakitine; Mihajlo Mandić o Ivinom ponoru u Srbiji; Božidar Drovevnik o slijepim špiljskim kucima Kamniško-savinjskih Alpa; J. Kogovšek i A. Kranjc o problemu određivanja podzemnog toka Predvratnice u Velikim Laščama; Tomaž Planina o upotrebi kevlara (vrste sintetičnog vlakna) za izradu spel. užeta; Viktor Saksida o paleontološkim nalazima u sezanskom kršu te F. Malečkar i S. Morel o Osapskoj špilji u Bržanji.

U rubrici »Odjeci« Matjaž Puc piše o zagadivanju spel. objekata u Sloveniji; Mario Kordel o mogućnostima preživljavanja u izvanrednim okolnostima (koristeći i spel. objekte); Andrej Kranjc o održanom Okruglom stolu u Poljskoj, posvećenom paleokršu i zaštiti krša. te o 60-godišnjici speleoturizma u Taborskoj jami; Franc Habe o mogućnostima speleoterapije u jugoslavenskim špiljama.

U rubrici »In memoriam« France Leben dao je nekrolog Srećku Brodaru (1893—1987), otkrivaču slovenskog paleolita; Ivan Gams nekrolog našem istraživaču dinarskog krša akademiku Josipu Rogliču (1906—1987) i profesoru Helmutu Franku (1926—1987), njemačkom speleologu, prijatelju slovenskih speleologa, te France Habe nekrolog profesoru Romanu Savniku.

Kao i uvijek, na kraju se nalaze osvrti na razne spel. publikacije, među kojima je i osvrt Dušana Novaka na časopis Speleolog 1984—1985 te pregled razmjene spel. publikacija.

I ovaj broj je bogato ilustriran crno-bijelim fotografijama i crtežima.

Vlado Božić

Naše jame 28. Izdavač Jamarska zveza Slovenije, glavni urednik Marko Aljančič, Ljubljana, 1986, str. 1—108, jezik slovenski. Kao i raniji brojevi i ovaj ima više rubrika. Prvi je napis objavljen bez ikakvog komentara: putopis U Mokrišku jamu (pisan 1877. god) Simona Robiča, jednog od nestora slovenske speleologije; drugi je zanimljiv razgovor glavnog urednika s poznatim slovenskim speleologom Franco Susterčičem o tome što je speleologija a što jamarstvo, i je li jamarska organizacija legalna.

Slijede članci u kojima I. Kobol, J. Burger, B. Smodiš i M. Skofljanec pišu o koncentraciji ra-

dona u zraku slovenskih turističkih špilja; Andrej Kranjc o najstarijim fotografijama Potojske špilje; Borivoj Ladišič o speleološkim i hidrološkim istraživanjima okolice izvora Teške vode; Ivan Gams o nekim metodama proučavanja špiljskih procesa; M. Aljančič, P. Habl i A. Mihevc o pojavi crne čovječje ribice u Beloj krajini; Boris Kryštofek o zaštiti šišmiša na zimovalištima; Jernej Pavšič o nalazu fosilnog žderonje (Gulo gulo) u Ludvikovoj špilji kod Sežane; Katarina Krivič o izložbi kostiju losa u Prirodoslovnom muzeju u Ljubljani; A. Praprotnik i J. Prestor o ronilačkim istraživanjima u jami Govic; Ciril Mlinar o nalazu čovječje ribice u izvoru Obrh kod Dolenjskih toplica i o ronjenju u izvoru Omble kod Dubrovnika; Vido Kregar o prikupljanju podataka o vodama u špiljama na Velikoj planini.

U slijedećoj rubrici France Habe je dao prikaz 75-godišnjeg rada Speleološkog društva u Salzburgu i osvrt na Salzburški zakon o spel. objektima izdan 1985. god.; Marko Aljančič komentar na podatke o najdužem podzemnom vodenom toku na svijetu (u Turskoj, dužine oko 100 km); Dušan Novak osvrt na osnivanje Spel. saveza u Trstu; Marko Aljančič osvrt na pisanje talijanskih autora o čovječjoj ribici (po njima ima ih i na Karpataima!).

U rubrici o izvještajima D. Novak je dao prikaz 14. zborovanja slovenskih speleologa i istraživača krša u Kamniku i zapisnik s godišnje skupštine JZS; Vido Kregar izvještaj o radu JZS za 1984—86. i plan rada za 1986—1990. te zaključke Zborovanja; Marko Paterna izvještaj s održane vježbe Jamarske reševalne službe u Breznu pri Leški planini; Zvone Korenčan izvještaj s Međunarodnog susreta speleologa-spasilaca u Bugarskoj; Andrej Kranjc izvještaj sa simpozija »Voda i krš« na Pivmanu; Stane Stražar prikaz Savjetovanja o igvijesti speleologije u Sloveniji, održano u Domžalama, i izvještaj o proslavi jubileja domžalskih speleologa; i Ciril Mlinar izvještaj s Međunarodnog festivala podvodnog filma »Hans Hass — medaille« 1986.

U rubrici »Osobne vijesti« F. Habe je dao životopis njemačkog speleologa Helmuta Franka povodom 60-godišnjice života, a M. Aljančič životopis Huberta Trimmela, tajnika Međunarodne spel. unije, povodom dodjele zlatnog časnog znaka JZS i životopis Franca Habea uz dodjelu nagrade Zlatna medvjed.

Na kraju se nalaze prikazi pojedinih spel. publikacija, od kojih je interesantan osvrt A. Kranjca na spel. priloge u časopisu Bilogorski planinar, koprivničkog PD »Bilo«; zamjena literature; Uputstvo stranim speleolozima za posjećivanje naših neturističkih spel. objekata; popis spel. objekata po općinama Slovenije koje mogu posjećivati stranci i Pravilnik Jamarske reševalne službe.

Vlado Božić

Dolenjski kras 2. Jamarski klub »Vinko Paderšič-Batreja« iz Novog Mesta u Dolenjskoj izdao je 1982. povodom 20. obljetnice osnutka i rada svog kluba, posebni (prvi) broj časopisa Dolenjski kras, a sada je izdao novi (drugi) broj povodom 25. obljetnice. Urednik ovog drugog broja, koji ima 64 stranice i polutvrde korice, štampanog na slovenskom jeziku 1987. god. u Novom Mestu, je Andrej Hudoklin.

Uvodni članak o 25. obljetnici JK »Vinko Paderšič-Batreja« iz Novog Mesta napisao je Jože Cvitkovič, a Andrej Hudoklin prikaz speleološkog rada Franca Pirca (1872—1950), pionira speleologije u Dolenjskoj. Slijede članci Borivoja Ladišiča o spel. istraživanjima novomeškog podgorja (zapadni dio Gorjanaca), i o spel. objektima u samom Novom Mestu; članak Andreja Hudoklina o spel. objektima Kočevskog Roga, i o zagadivanju podzemlja u općini Novo Mesto i Trebnje; članak Dušana Novaka o podzemnim vodenim tokovima u Dolenjskoj; članak Janje Kogovšek i Andreja Kranjca o kršu u okolici Veliki Lašč (plitki dolomitski krš); a zatim Tomaž Bukovec piše o jami Cinkov križ, najdužijoj jami u srednjoj Dolenjskoj (—185 m) i jami na Sv. Križu (—56 m!); Darko Kulovec o jami Velika Prepadna i Mala Prepadna; Aleš Lajovic o zanimljivoj Bošnovoju jami s vodom, u Cegenci kod Dvora ob Krki, Matjaž Puc o Pa-

svoj jami kod Orlake i Marko Pršina o osnivanju Jamarske reševalne skupine u Novom Mestu. Na kraju je Damilo Breščak dao nekrolog Niki Pauliču (1921—1982), zaslužnom članu »VP-B«, a Milan Eržen nekrolog Martinu Boltesu (1932—1987), organizatoru turističkog uređenja Kostanjeviške jame u Kostanjevici na Krki.

Gotovo svi članci popraćeni su fotografijama (crno-bijelim) i crtežima, pa pružaju zanimljivo štivo o speleologiji u Dolenjskoj.

Vlado Božić

Speleologija u časopisu »Naše planine«. U razdoblju 1986—1987 u časopisu »Naše planine«, koji izdaje Planinarski savez Hrvatske, bilo je u svakom broju (baš u svakom) objavljeno ponešto i iz speleologije. Zanimljivo je napomenuti da o speleologiji (teoretske rasprave, speleološki objekti i događaji) nisu pisali samo danas aktivni speleolozi već i planinari nepoznati speleolozima, pa takvi članci pobuđuju posebno zanimanje. U 1986. i 1987. godini u Našim planinama je o speleologiji pisano u slijedećim prilozima:

1986.

Nikola Aleksić: Planinarski savez Hrvatske u 1985. godini, Komisija za speleologiju, br. 1—2, str. 5
 Vlado Božić: Savjetovanje o samopomoći i samospašavanju, br. 1—2, str. 28
 Vlado Božić: Tragovima pećinskog čoveka, br. 1—2, str. 18
 Vlado Božić: Bezdanjača pod Vatincem znanstveno istražena, br. 1—2, str. 18
 Vlado Božić: Perspektivni o turističkim špiljama Srbije, br. 1—2, str. 18—19
 Vlado Božić: Još o 15-mjesečnom boravku Milutina Veljkovića u špilji Samar u Srbiji, br. 1—2, str. 29
 Vlado Božić: Razvoj spel. opreme i tehnike u Sloveniji, br. 1—2, str. 29
 Ozren Lukić: Ronjenje u pećini Zali, br. 1—2, str. 29—30
 Ozren Lukić: Još jedan sifon, br. 1—2, str. 30
 Jakša Kopic: Špilja Veterica, br. 1—2, str. 30
 D. Mamula: Maklenska jama, br. 1—2, str. 30
 Anonimus: SD »Špiljar«, br. 1—2, str. 30
 Anonimus: Speleološki odsjek Beograda, br. 1—2, str. 30
 Anonimus: Sudjelujte na izložbi Speleo-foto 1986, br. 1—2, str. 30
 Vlado Božić: Školovanje spel. kadra, br. 3—4, str. 49
 Hrvoje Malinar: Špiljska meteorologija, br. 3—4, str. 50—54
 Romana Lattinger i Nikola Tvrtković: Živi svijet podzemlja, br. 3—4, str. 55—59
 Darko Rukavina: Paleontološki i kulturni sadržaj špiljskih sedimenata, br. 3—4, str. 60—64
 Hrvoje Malinar: Kratka povijest speleologije u PDS »Velebit«, br. 3—4, str. 65—66
 Bojan Tollazzi: 60 godina PD »Mosor« br. 3—4, str. 67
 Branko Jalžić: Prva značka špilje Veterice, br. 3—4, str. 79
 Rudo Starić: Dolinom Kupe kroz Gorski kotar, br. 5—6, str. 85—90
 Srećko Božičević: Kamen do kamena — 500 stuba, br. 5—6, str. 93—96
 Ozren Lukić: Sustav Kicijeve jame, br. 5—6, str. 103—105
 Vlado Božić: Filatelija i speleologija, br. 5—6, str. 106—108
 Anonimus: Bilten Saveza speleologa Jugoslavije, br. 5—6, str. 108
 Srećko Božičević: Koncert u Postojnskoj jami, br. 7—8, str. 136—137
 Tonči Grgasović: Međunarodni spel. logor u Schelkingenu, br. 7—8, str. 137—138
 Goran Gabrić: SO PD »Mosor« u 1985. godini, br. 7—8, str. 138
 Goran Gabrić: Ugroženo podzemlje Dalmacije, br. 7—8, str. 138—139
 Vlado Božić: Stotinu godina istraživanja Hajdove Hiže, br. 9—10 str. 164—166
 Juraj Posarić: Opasno je biti speleolog, br. 9—10, str. 166—167
 Vlado Božić: Konferencija Saveza speleologa Jugoslavije, br. 9—10, str. 172

Vlado Božić: Sastanak KKS PSJ, br. 9—10, str. 172
 Edo Kireta: 16. zagrebačka spel. škola, br. 9—10, str. 172
 D. Mamula: Špilje u blizini Vrbovskog, br. 9—10, str. 173
 Vlado Božić: Seminar o špiljskoj meteorologiji i paleontologiji, br. 9—10, str. 173
 Vlado Božić: Simpizij »Voda i krš«, br. 9—10, str. 173
 Eduard Kireta: Istraživanje ogulinskog podzemlja, br. 11—12, str. 191—192
 Anonimus: Spel. društvo »Zelena brda«, br. 11—12, str. 205

1987.

Nikola Aleksić: Planinarski savez Hrvatske u 1986. godini, Komisija za speleologiju, br. 1—2, str. 3—4
 Slavko Tomerlin: Osiguran silaz u jamu Vrtlinu, br. 1—2, str. 43
 Bojan Tollazzi: Markirali smo put tragom partizana po Mosoru, br. 3—4, str. 75—77
 Božica Papež-Mokos: Sumari i zaštita prirode i planinarstvo, br. 3—4, str. 83—88
 Edo Kireta: Istraživanje špilje u kamenolomu Tounj, br. 3—4, str. 91—92
 Vlado Božić: Savjetovanje o spel. obrazovanju, br. 3—4, str. 92
 Vlado Božić: Sjednica predsjedništva SSJ, br. 3—4, str. 92—93
 Vlado Božić: Seminar o mjerenjima i uzorkovanjima u speleologiji, br. 3—4, str. 93
 Vlado Božić: Proslava 30-godišnjeg rada KS PSH i spel. izložba, br. 3—4, str. 93
 Vlado Božić: Izvanredni sastanak KKS PSJ, br. 3—4, str. 93
 Ozren Lukić: Iza sifona u Mandelaji, br. 3—4, str. 93
 Anonimus: Speleo-foto 1987, br. 3—4, str. 95
 Andrija Srkoč: Na Velebitu prije pola stoljeća, br. 5—6, str. 113—116
 Vlado Božić: Ispitivanje spel. užeta, br. 5—6, str. 132—134
 Anonimus: Speleolog 1984—1985, br. 5—6, str. 138
 D. Mamula: Knjiga o Đulinom ponoru, br. 5—6, str. 138
 Mladen Mužinić: XI. splitska spel. škola, br. 5—6, str. 141
 Vlado Božić: Krajčina špilja na Visu, br. 7—8, str. 178—179
 Tomislav Jagačić: Predivni, tajanstveni, vječni Durmitorel, br. 9—10, str. 185—189
 Rudo Starić: Karlo Andrašević i speleologija u Karlovcu, br. 9—10, str. 215—216
 Ante Juras: Zapis sa spel. izleta, br. 9—10, str. 216—217
 Z. Hochmuth, G. Stribranji, P. Vozarik: Vilimova jama (A2), na Biokovu, br. 9—10, str. 217—219
 Vlado Božić: Konferencija spel. odsjeka, br. 9—10, str. 230
 Vlado Božić: Sastanak PSO SSJ, br. 9—10, str. 231
 Vlado Božić: Sastanak KKS PSJ, br. 9—10, str. 231
 Vlado Božić: Seminar o crtanju i mjerenju, br. 9—10, str. 231
 I. Marinov: Spel. odsjek PD »Mosor« 1986. godine, br. 9—10, str. 231
 H. Čaušević: Profesionalni sport i planinarstvo, br. 11—12, str. 258—260
 Vlado Božić: Jovan Cvijić kao speleolog, br. 11—12, str. 265—267
 Anonimus: Rovnjska — spel. eldorado, br. 11—12, str. 278

Vlado Božić

Speleologija u časopisu »More«. U časopisu »More« 1/2 1986. god. objelodanio je samostalni romilac, član SO PD »Željezničara« Stanko Plevnik kraći članak pod naslovom »Jedinstveni špiljski sustav«.

Autor je na zanimljiv i jednostavan način opisao ronjenje u sifonu, koje je poduzeo s mladim roniocem, inače dugogodišnjim speleologom Hrvojem Malinarom. Njih su dvojica uz pomoć veće spel. ekipe obavili istraživanja sifona u špilji Kršlja i tom prilikom dokazali pretpostavljenu vezu s Panjkovim ponorom, tako da je ovaj, sada jedinstveni objekt Panjkov ponor-Kršlja postao, zakratko, najdužim spel. objektom u Hrvatskoj.

U članku je posebno zanimljivo opisan slučaj kada su ronioči ostali bez vrpce koja ih je vezivala s ekipom speleologa pred sifonom. Srećom, sifon koji su preronili predstavljao je spoj s Panjkovim ponorom, kojim su ronioči poslije izašli na površinu zemlje.

B. Jalžić

Priroda 1986/87. Problem koji su zahvatili sve časopise manjeg tiraža vidljivi su i u časopisu »Priroda« Hrvatskog prirodoslovnog društva, već na prvi pogled. Naime, »Priroda« je izgubila svoju naslovnu stranicu u boji.

Međutim, daleko uočljivije promjene pretrpio je sam sadržaj časopisa. Gotovo svim člancima u godištu 1986/87. moglo bi se zamjeriti da su previše »znanstveni«, te zbog toga teško čitljivi za većinu čitatelja.

Najveći dio svakog broja pripada tzv. »temi broja«, koja je vezana za nekog od naših istaknutih znanstvenika (V. Preloza, D. G. Krambergera, R. Boškovića, L. Ružičku) ili obuhvaća neku znanstvenu cjelinu (nuklearna energija, molekularna biologija, ...). Baš taj dio časopisa nosi najviše zamjerane »znanstvenosti«, pa ako niste upoznati s tematikom rada nekog znanstvenika ili grupe znanstvenika, gubite i interes za čitanje toga broja »Prirode«. Niti rubrika »Članci« nije manje »znanstvena«, tako da ćete i tu ubrzo doći u sukob sa stručnom terminologijom. Treće poglavlje svakog broja su »Pabirci«, koji su uglavnom kratki, jasni i jezgroviti. Što se tiče speleologije, ima je vrlo malo u ovom godištu »Prirode«. Svodi se samo na dva članka inž. M. Kuhte, i to: »Najdublji i najdulji spel. objekti svijeta« u broju 8 te »Najdulji i najdublji spel. objekti u Jugoslaviji« u broju 9–10. Uz obadva članka priložen je popis objekata te nacrti najvećih objekata u svijetu i Jugoslaviji.

U svakom slučaju, »Priroda« je izgubila na svojoj pristupačnosti širem krugu čitatelja, a posebno se udaljila od mladih čitatelja, kojima je prvenstveno bila i namijenjena.

Ozren Lukić

Speleološki priručnik. U izdanju Komisije za speleologiju PSH sredinom 1986. godine izašao je I. svezak »Speleološkog priručnika«.

Priručnik obuhvaća četiri područja speleologije. Prvo nosi naslov »Školovanje spel. kadrova«, autora V. Božića, u kojem autor daje prikaz povijesnog razvoja školovanja spel. kadrova na području Hrvatske i popis nastavnih publikacija objavljenih do sada u Jugoslaviji. Iduće područje je »Špiljska meteorologija«, autora H. Malinara. U tom poglavlju objašnjavaju se osnovni pojmovi s područja špiljske meteorologije, temperatura i vlaga zraka, cirkulacija zraka, temperatura tla i vode, osobine špiljskog zraka i pojava uveličanja dioksida te svjetlo i akustične pojave u podzemlju. R. Lattinger i N. Tvrtković pod naslovom »Živi svijet podzemlja« razlažu u trećem poglavlju »Spel. priručnika« različite biotipe u podzemlju i objašnjavaju članka autori se osvrću na zaštitu faune u podzemlju te daju skraćene popis institucija i osoba u SR Hrvatskoj koje se bave biospeleologijom. Četvrto i ujedno zadnje poglavlje nosi naziv »Paleontološki i kulturni sadržaj špiljskih sedimenata«, autora D. Rukavine. Autor u početnom dijelu daje osnovne karakteristike jednog paleontološki i kulturno interesantnog špiljskog sedimenta. U nastavku obrađuje paleontološki sadržaj špiljskog sedimenta te daje prikaz kulturnog razdoblja pojavu postupak s biološkim materijalom. U zadnjem praeonog grafičkim prikazom razvoja čovjeka. Osim toga autor navodi i niz lokaliteta s antropološkim nalazima, kako u svijetu tako i kod nas.

Namjena ovog priručnika je da služi kao udžbenik svim mladim članovima koji se pripremaju za stjecanje naslova »speleolog«, ali i svim speleolozima kao podstetnik. Izbor tema za I svezak uvjetovala je oskudna obrada naznačenih disciplina u nas i teže dostupna inozemna literatura. Priručnik u svakom slučaju završit će sve pohvale, pogotovo ako znamo da je II svezak u pripremi.

Ozren Lukić

Speleološki adresar. Krajem 1987. godine, V. Božić je izdao »Speleološki adresar« za područje cijele Jugoslavije. To je prvo privremeno izdanje koje je poslano svim republičkim spel. organizacijama sa ciljem da one umnože i dostave adresar svim spel. organizacijama na području svoje SR/AP radi eventualne ispravke i obavezne dopune. Te dopune trebale bi definirati »struku pojedinaца unutar spel. organizacije, te je tim povodom svim spel. organizacijama, uz adresar poslano i »Uputstvo za upisivanje specijalnosti unutar speleologije«, koje se sastoji od 27 kratkih (npr. MIC — Mjerenje i crtanje spel. objekata RONJ — Ronjenje u spel. objektima, itd.). Kada te dopune i ispravke budu gotove, adresar bi tiskala Koordinacijska komisija za speleologiju PSJ. Adresar obuhvaća sve spel. organizacije u republikama te najaktivnije članove u pojedinim organizacijama. Osim toga, sastavljen je i popis članova Gorskog službe spašavanja u Hrvatskoj odnosno Jamskih spasavalaca u Sloveniji, te popis organizacija koje se brinu o turističkom uređenju špilja u Jugoslaviji. U adresaru su našle mjesto i adrese organizacija koje su povremeno potrebne speleolozima u Hrvatskoj, te adrese organizacija koje se bave prodajom spel. opreme kod nas i u Evropi.

Speleolozi već duže vrijeme vape za jednim cjelovitim adresanom, pa je angažman V. Božića na tom području svakako vrijedan pohvale. Vjerujem da će izdavanje ovakvog spel. adresara uvelike olakšati svima nama međusobnu komunikaciju, ali se ujedno i bojim da zbog sporosti ispravke radnog adresara ne protekne i koja godina. Naravno, realizacija adresara ovisi samo o nama speleolozima.

Ozren Lukić

Đulin ponor u Ogulinu, izdanje Zavičajnog kluba Ogulinaca u Zagrebu, Ogulin, 1987. Brošura je rezultat suradnje zagrebačkih speleologa, uredništva časopisa »Speleolog« i Zavičajnog kluba Ogulinaca u Zagrebu. Glavninu sadržaja predstavlja članak Marijana Čepelaca, objavljen u posljednjem broju Speleologa (godišnje 32–33), koji je umnožen uz dozvolu autora i uredništva časopisa. Dodatnom opremom brošura je prilagođena namjeni, a to je prije svega valorizacija krškog podzemlja Ogulina.

Uspjelo grafičko rješenje korica pripremio je dr. Srećko Božićević. Na njihovim stranicama otisnuti su faksimili:

- Litografija ulaza u Đulin ponor iz 1830. godine, rad nepoznatog autora;
- stranica iz studije dr. Josipa Poljaka »Pećine okolice Ogulina, Velike Paklenice i Zameta« s nacrtom Đulinog ponora;
- stranica iz istog rada s nacrtom spilje Medvedice;
- dio 179. stranice knjige V. Klaića, iz poglavlja »Pećine i špilje« (1878).

Isti autor dao je i popis najznačajnijih grafičkih prikaza Đulinog ponora.

Kraći prikaz bogate planinarske prošlosti Ogulina iz pera dr. Marijana Pribanića, obogaćen faksimilom najstarije poznate slike Kleka (Valvasor, 1689), upotpunjava ovo uspješno izdanje.

Mladen Kuhta

Osvrt na neke strane publikacije. U svijetu se svake godine štampa mnoštvo novih speleoloških knjiga pa je danas izbor spel. literature na stranim jezicima velik. Osim nastavne spel. literature (posebno s područja spel. opreme i tehnike), razne fotomonografije i opisi raznih spel. ekspedicija naročito privlače pažnju speleologa zbog prekrasnih fotografija. Te knjige, nažalost, nisu jeftine, naročito kada se njihova vrijednost preračuna u dinare, a mogu se nabaviti samo za devizna sredstva u inozemstvu. Ipak, što kupnjom, što razmjeno spel. publikacijom, i naši su speleolozi došli u posjed nekih od njih i u mogućnosti su predstaviti one najzanimljivije:

Gerhard E. Schmitt: Ich war in der Unterwelt (Bio sam u podzemlju), Breisgau, SR Njemačka, 1986. 127 stranica formata A-4, tvrde korice s omotom. Jezik njemački. Istraživanje dubokih jama zahtijeva dobro poznavanje spel. opreme i tehnika spuštanja i penjanja po užetu. U ovoj knjizi to

upravo dolazi do izražaja. Autor je kao sudionik više spel. ekspedicija ulazio u spel. objekte Evrope, Azije, Afrike i Amerike i snimio niz izvanrednih fotografija, od kojih se posebno ističu snimci svladavanja vertikalna, slapova i jezera u podzemlju. Naročito su efektne fotografije speleologa na užetu u raznim prilikama, na manjim i većim vertikalama. Detaljnije je opisano nekoliko spel. ekspedicija u Tursku, kada je istraženo preko 40 km podzemnog toka nekoliko rijeka i svladana dubina od 340 m, istraživanje jame Anou Boussouil (-976 m) u Alžiru i špilja s velikim jamskim ulazima u Novom Meksiku (dužine do 5 km i dubine do 378 m).

Robert Palmer: The Blue Holes of the Bahamas (Plave rupe Bahama), London, 1985, 184 stranice, tvrde korice s omotom, jezik engleski. Engleski speleolog-ronilac R. Palmer organizirao je od 1980—1984. četiri speleološko-ronilačke ekspedicije u potopljeno podzemlje otočja Bahama u Americi. U tim istraživanjima preronio je oko 2300 m potopljenih špiljskih kanala koji se mjestimično spuštaju i do 100 m ispod površine mora, li prekrasnim podvodnim fotografijama u boji dočarao podmorski podzemni svijet Bahama. Opisana je povijest istraživanja, oprema za ronjenje i potopljene špilje. To su špilje s jamskim ulazima koji su i sami potopljeni i u moru djeluju kao tamnoplave mrlje u svjetloplavom moru. Špiljski kanali su puni prekrasnih sigastih ukrasa, morske vegetacije i životinja. Stil pisanja je lagan, tekst lako razumljiv a fotografije odlične, prava poslastica speleolozima-fotografima.

Underground World (Podzemni svijet), tekst: Wang Zhaowang, snimci Jin Deming, izdavač: Guizhou People's Publishing House u Kini, 1983, 125 stranica formata A-4, polutvrde korice, jezik kineski i engleski. To je fotomografija podzemlja provincije Guizhou na jugozapadu Kine, u kojoj je Akademija Guizhou od 1979—1983. god. organizirala više spel. ekspedicija li tom prilikom istražila preko 600 špilja i jama. Tada su posjećene i fotografirane već poznate špilje, neke i turistički uređene, ali je otkriveno mnogo novih prekrasnih špilja i o svima napravljena izvrsna fotodokumentacija. Najljepše fotografije predstavljene su u ovoj knjizi. To su najljepše fotografije krškog podzemlja viđene do sada. Bogatstvo špiljskih ukrasa, veličina podzemnih prostora i raznolikost boja omogućili su Jim Demingu da uz povoljnu rasvjetu izabere upravo fantastične motive i izradi vrhunске fotografije.

Carol A. Hill, and Paolo Forti: Cave Minerals of the World (Špiljski minerali svijeta), izdavač: National speleology društvo u Huntsvillu, Alabama, USA, štampano u Italiji 1986, god., 238 stranica formata A-4 s tvrdim koricama, bogato ilustrirana crtežima i fotografijama, jezik engleski. Povijesni pregled istraživanja špiljskih minerala napisao je Trevor R. Shaw, a autori su obradili sve do sada pronađene minerale u spel. objektima svijeta (nevjerovatno je koliko ih mnogo ima), u karbonatnim i drugim stijenama, ujedno i sve moguće spel. oblike uz objašnjenje njihovog nastajanja. Fotografije u boji pojedinih kristala minerala upravo su fantastične, i kada ne bismo znali točno mjesto gdje se nalaze ti kristali, fotografije bi djelovale nestvarno. Ljubiteljima podzemlja knjiga će biti poučna jer upućuje na traženje, ali i na čuvanje i zaštitu minerala. Mnogim speleolozima ova će knjiga otkriti neobično bogatstvo boja i oblika špiljskih minerala. Mnogi će tek tada shvatiti da mnogo toga još nisu vidjeli, ali da možda mogu i sami naći u našem kršu mnoge od njih ako se potruže i traže, a knjiga upravo upućuje na to gdje i što treba tražiti i očekivati.

Chris Howes: Cave Photography, A Practical Guide. Buxton, Velika Britanija, 1987, 68 stranica formata A-5, polutvrde korice, sa crtežima, i fotografijama crno-bijelim i u boji. U ovoj knjizi engleski speleolog Chris Howes iznio je svoje bogato fotografsko iskustvo u snimanju špilja. Tu je dao pregled današnje fotografske opreme i tehničke fotografiranja. Iznijete su praktične upute za fotografiranje u podzemlju i, kao posebno važno, upute za čuvanje opreme u najgorim špiljskim uvjetima (voda, blato). Tekst je popraćen odličnim fotografijama snimljenim u poznatim engleskim špiljama, od kojih se naročito ističu one koje prikazuju speleologe u svladavanju uskih i blatnih

špiljskih kanala i onih kanala kroz koje protiče voda i pravi slapove.

The Speleo Stamp Collector, speleološko-filatelistički časopis koji izdaje nizozemski speleolog-filatelista Jan Paul van der Pas od 1981. god. u Nizozemskoj (adresa: Vauwerhofweg 3, 6333 Schimmert, Nederlands), do kraja 1987. izašio je 20 brojeva formata A-4 umnoženih fotokopiranjem, prosječni broj stranica 25—40, s mnogo crteža i fotografija, jezik engleski.

Ovaj vrijedni i jedinstveni u svijetu časopis zanimljiv je zbog svojih priloga iz cijelog svijeta. U njemu speleolozi-filatelisti daju opširnije podatke o slici na poštanskim markama, poštanskim razglednicama i poštanskim žigovima, pa čitaoci mogu lako saznati mnogo novih podataka o raznim spel. objektima, događajima i ljudima vezanim uz spel. objekte, a također i o zanimljivim krškim područjima i objektima. Veseli činjenica da u časopisu ima dosta teksta i slika o našem kršu i speleologiji u našoj zemlji.

Jedini suradnik iz Jugoslavije do sada bio je Andrej Kranjc iz Postojne, koji je uredniku dao obilje materijala, a ovaj ga rasporedio tako da u svakom broju (osim u dva) ima po neki prilog iz Jugoslavije (slike i opisi maraka, razglednica, koverata, žigova, često i na naslovnoj stranici). Opisane su naše marke s motivom iz Postojnske špilje, Krizne jame, jame Pekel, čovječje ribice, slapa Peričnika, Rugovske klisure, krša u Crnoj Gori (posebno Lovćen), rijeke Tare, kanjona Sutjeske, grada Jajca, grada Pazina, Plitvičkih jezera, Velebita, Blokova, Kornata (s osvrtnom na spel. objekte u tom području) kao i slika i opis marke s motivom Jovana Cvijčica (jednog jugoslavenskog speleologa na poštanskoj marki); razglednice Tivtove špilje u Drvaru i rijeke Krke; žig Postojnske špilje s motivom čovječje ribice.

U tom časopisu će speleolozi-filatelisti naći literaturu o kršu i speleologiji u pojedinim zemljama, liste maraka po određenim temama (npr. špiljski ukrasi, špiljske životinje, iskopine u špiljama, portreti istraživača špilja, speleološko-filatelistička tehnika i dr.), te adrese speleologa-alpinista iz cijelog svijeta

Vlado Božić

Atlas des grandes cavites mondiales (Atlas najvećih speleoloških objekata svijeta), Paul Courbon & Claude Chabert, U. I. S., F. F. S., 1986. Novo i do sada najšire i najbolje opremljeno izdanje Atlasa nastavak je ranije objavljenih radova Paula Courbona (Atlasi 1972. i 1979. god.), a sastavljen je na temelju podataka o spel. istraživanjima u svijetu provedenim do kraja 1985. godine. Na ukupno 255 stranica donosi obilje korisnih podataka koji daju solidnu osnovu za daljnje praćenje spel. dostignuća u svijetu.

U prvom dijelu (str. 1—13) iznesen je općeniti povijesni pregled razvoja spel. aktivnosti, popis 25 najdubljih i najdužih spel. objekata, kronološki pregled istraživanja jama dubljih od 1000 m kao i pregled dubinskih rekorda ostvarenih od 1723. godine. Slijede podaci o najdubljim i najdužim podzemnim zaronima, te pregled po volumenu najvećih podzemnih prostora. Na kraju iznesen je prikaz najvećih vertikalna u spel. objektima, s priloženim nacrtima.

Drugi dio Atlasa (str. 14—255, poglavlja II—VI) donosi popise najdubljih i najdužih objekata u pojedinim državama. Grupiranje država abecednim slijedom izvršeno je unutar geografskih cjelina: Afrika, Amerika (Sjeverna i Južna), Azija, Evropa i Oceanija. Za svaku državu iznesen je općenit prikaz povijesti razvoja speleologije, geografska rasprostranjenost krških terena, današnja organizacija spel. djelatnosti itd. Slijede popisi najdubljih a potom i najdužih objekata. Za većinu objekata, pored šire lokacije i dubine ili dužine (za one značajnije) navedena je uža lokacija (list top. karte, koordinate ulaza itd.), osnovni geološki podaci, kronologija istraživanja, karakteristike objekata (teži detalji, protok vode itd.), podaci o topografskom snimanju i bibliografija. Kako je stupanj razvijenosti samih spel. objekata i stupanj istraženosti terena u pojedinim državama vrlo različit, prilikom izrade popisa nije korištena određena granica u dubini ili dužini kao ni njihov konačni broj.

U ovom sveobuhvatnom radu autori su registrirali 1264 špilje i 1060 jama iz ukupno 103 države svijeta. Pored toga priloženo je ukupno 190 prilagodjenih topografskih nacrti.

Speleologija i objekti Jugoslavije prikazani su na temelju informacija koje su autori prikupili od Maje i Andreja Kranjca, Franca Malečkara, Tonči Rade i Françoisa Georges Roberta. U prikazu su zastupljene 34 jame i 20 špilja uz priložene nacрте Jame na Vjetrenom brdu, Brezna pri Gamsovi Glavici, Jame u Malom Lomnom dolu, te Pološke i Postojnske jame. Jugoslavenska speleologija spomenuta je i u prikazu najdubljih špilja Maroka. Naime, na 3. mjestu nalazi se špilja Kef Aziza, koju su istražili članovi II Hrvatske speleološke ekspedicije »Maroko '83«.

Mladen Kuhta

The British Caver Vol. 97—100 (1986). U 1986. godini izašao je »The British Caver«, časopis koji, prema njihovoj vlastitoj izjavi, izdaju najveći prodavači spel. literature na svijetu, Anne i Tony Oldham; u četiri sveska standardne opreme (fotokopirano, uvez metalnim kopčama) s veoma aktualnim i, nama posebno, zanimljivim sadržajem. Zahvaljujući trudu naših autora (V. Božić, M. Garašić, F. Habe i dr.), ali i stranaca, u svescima ovog godišta se može naći, osim standardnih rubrika kao što su vijesti, crtice i nova literatura iz speleologije, i mnoštvo članaka o jugoslavenskoj speleologiji ili spel. istraživanjima u Jugoslaviji. Tako, u broju za proljeće 1986. (Vol. 97) možemo pročitati napis o Janku Katernu, najstarijem špiljskom vodiču na svijetu, F. Habea i Program vođenja turističkih tura po klasičnim krškim špiljama Jugoslavije (sa cjenikom!) F. Malečkara. U istom broju je kao prilog otisnut katalog 320 spel. knjiga koje se mogu nabaviti kod izdavača, a među njima ima i nekoliko naših naslova.

Broj za ljeto (Vol. 98) donosi članak o povijesti spel. istraživanja u Hrvatskoj V. Surkina, izvješća o međunarodnim spel. logorima »Kamensko '84« i »Durmitor '85« dr. M. Garašića, s dodatkom popisa najduljih i najdubljih spel. objekata u Jugoslaviji te prikaz proslave 35. obljetnice Speleološkog odsjeka PD »Željezničar« s multimedijskom predstavom V. Božića u Koncertnoj dvorani špilje Veterinice.

Polovina jesenskog broja (Vol. 99) posvećena je Prvom međunarodnom simpoziju o spašavanju iz potopljenih spel. objekata i sifona (Dijon, Francuska 1985), ali u drugom dijelu, iako u ovom broju nema naših autora, ima za nas veoma poučnih štiva. Naime, pod zajedničkim naslovom »Speleološke novosti iz istočne Evrope« objavljena je serija kratkih napisa o čehoslovačkim spel. ekspedicijama iz prethodnih godina, od kojih su neke imale cilj u Jugoslaviji. Osim onih koje su održane u suradnji s našim speleolozima, ima i onih samostalnih. Primjer je i za nas zabranjeno Biokovo. Na veselje naših čuvara zakona priložen je i nacrt Vilmovene jame. U skladu s tim je i članak A. L. Jeffreysa na kraju sveska — »Kriminalno podzemlje«.

Već od omota, jubilarni zimski broj (Vol. 100) je obojen »jugoslavenski«. Izdavačica je provela godišnji odmor kod nas, malo putujući, malo istražujući i obilazeći špilje, što je rezultiralo člankom koji zauzima trećinu sveska, a daje zanimljiv pogled na naše krajeve i običaje s (ipak prijateljski nastrojene) engleske točke gledanja. Članak je ilustriran fotografijama i nacrtima (skicama), a kao prilog je na treću stranicu omota naljepljen nacrt špilje Vjetrenice. O međunarodnoj spel. ekspediciji »Durmitor 1986« piše L. Mottram. Izvješće s 9. spel. kongresa u Barceloni potpisao je J. Baer, i u usporedbi s njegovim, moj je prava dječja priča.

Iako opremom neugledan, ali svjež i sustavan, The British Caver čini ono što je nama prilično oteško; permanentno širi informacije o speleologiji, literaturi, zbivanjima i ljudima, o nama širom svijeta, na jeziku i s autoritetom izdavača kojem vjeruje i onaj dio svjetske spel. javnosti koji je prema nama, možda, previše hermetičan. Ja ga zato cijenim.

Juraj Posarić

The British Caver Vol. 101—103 (1987). Prva novost koja se uočava kod ovog godišta časopisa je promjena formata: iz prijašnjeg, skraćenog A4, časopis sada izlazi u formatu A5 i nije spojen kopčama nego uljepljen u omot, a tiskarska tehnika je ostala ista (fotokopija). Međutim, uređivačka politika se nije promijenila. Osim standardnih napisa engleskih speleologa o provedenim istraživanjima svuda po svijetu te standardnih rubrika, ima mnoštvo napisa autora iz cijelog svijeta, a dobar dio se odnosi i na Jugoslaviju. Izašla su svega tri sveska, za proljeće, ljeto i zimu 1987.

U proljetnom broju (Vol. 101) objavljen je reprint iz našeg časopisa — Najveći speleološki objekti u Hrvatskoj, a nekoliko stranica poslije, kompletan prijevod brošure R. Lazarevića »Špilje Srbije«. Od ostalih članaka, a i kao potkrijepa otvorenosti Istoku, mogu se istaknuti prikazi istraživanja u Kini, SSSR-u, Burmi i povijest slovačke speleologije. Osim propagandnog letka za posebne spel. izlete po Sloveniji F. Malečkara, u ljetnom broju (Vol. 102) se posebno ističu crtice o čehoslovačkim i poljskim spel. ekspedicijama u Jugoslaviji (Krn '86, Velebit '86, Orjen '86), a posebno oduševljiva vijest »Balkan 83—85« o istraživanjima u okolini Titovog Užica, koje se ocjenjuje kao velik uspjeh — samo čiji?

Zimski broj časopisa (Vol. 103) se sastoji od dva temeljna priloga: prvi je posvećen nedavno preminulom nestoru francuske speleologije Norbertu Casteretu, a drugi, koji zauzima dvije trećine sveska, je prijevod »Vodiča po turističkim špiljama Hrvatske« V. Božića. Iako to nigdje nije istaknuto, prevoditeljici Dubravki Holjevac-Lepan i izdavačima bi, osim speleologa, trebala biti zahvalna i naša turistička privreda, koja je, samo entuzijazmom pojedinaca, dobila brošuricu na jeziku prihvatljivom onjima koje tako željno očekuje.

Juraj Posarić

Gutierrez, D., Ferrer, D. i Mas, J. (1986): CAVERNAS, ESPECIAL N.º1 MONOGRAFICO ESCUAIN. 155 str., 46 sl. u tekstu, 98 fotografija u boji. 7 priloga u mapi. Grupo de Espeleologia de Badalona., Imprimeix, S. C. C. L., Badalona 1986.

Autori su u ovoj značajnoj monografiji načinili prikaz rezultata višegodišnjih istraživanja Speleološkog kluba iz Badalone (Grup d'Espeleologia de Badalona) na području masiva Escuain. Masiv Escuain nalazi se u Centralnim Pirinejima, neposredno uz francusku granicu, a omeđen je rijekama Cinca i Vellos. Najviši vrh masiva je Monte Perdidó visok 3353 m, a najveći dio istraživanog područja nalazi se na visinama od 1200 do 2600 m n. m.

U prvom dijelu monografije iznesene su osnovne geografske, morfološke, geološke i klimatske karakteristike masiva Escuain kao i pregled dosadašnjih istraživanja. Tokom istraživanja područje masiva podijeljeno je u tri zone, poprečno na njegovo pružanje, a neovisno o morfološkim karakteristikama i visini terena. U daljnjem tekstu slijedi opširan prikaz granica, osnovnih morfoloških, hidrogeoloških i dr. karakteristika svake pojedine zone, te rezultata provedenih istraživanja. Detaljno je obradeno 15 najznačajnijih speleoloških objekata i priloženo 28 topografskih nacrti i skica međusobnih odnosa pojedinih objekata (najčešće u profilu). Najsvobuhvatniji je prikaz sistema Badalona (B-15 — B-1) koji s dubinom od 1150 m predstavlja najveći objekat na istraživanom području, a ujedno i jednu od najdubljih jama u svijetu. U masivu Escuain od sada je istraženo 115 speleoloških objekata od kojih su uz sistem Badalona najznačajniji:

- Avenç Badalona C-20 (—830 m)
- Avenç de Les Gralles C-13 (—567 m)
- Avenç de la Bufona C-9 (—501 m)
- Avenç de la Foratata C-12 (—376 m)

Topografski nacrti ovih objekata prikazani su na velikom formatu (od 130×88 cm) i priloženi u posebnoj mapi. U završnom dijelu monografije slijedi prikaz podzemne faune, mogućnosti daljnjih istraživanja, te popis sudionika dosadašnjih istraživanja.

Monografija je uvezana u polutvrde korice i štampana na vrlo kvalitetnom papiru uz velik

broj crteža (46) te uspjelih kolor fotografija (98) što uz sadržajnu, daje i estetsku vrijednost ovom izdanju.

Mladen Kuhta

IZVJEŠTAJ KNJIŽNICE SO PD »ŽELJEZNICAR«
ZA 1986/87. GODINU

Literatura koja je pristigla u Odsjek

- ACTA, Prirodonaučni muzej na Makedonija, Skopje, tom 17-no. 7, tom 18-no. 1 (1985)
- ACTAS ESPELEOLOGICAS, Institut d'estudis espeleologics, Sabadell (Barcelona), tomo 1 (1979), 6—7—8 (1980)
- ALPI GIULIE, Società Alpina delle Giulie Editrice, Trieste, 1 (1981)
- ARCHAEOLOGY, The University of Tennessee Press, Ithaca-NY
- BILOGORSKI PLANINAR, PD »Bilo«, Kopnivnica, 20, 21 (1986), 23, 24 (1987)
- BILTEN Saveza speleologa Jugoslavije, Sarajevo, 3 (1987)
- BOLLETTINO, Gruppo speleologico imperiese c. a. i., Imperia, 25 (1985), 26 (1986)
- BOŽIĆ, POSARIĆ, KUHTA, JALŽIĆ: Izvještaj o istraživanju špilje kod sela Duš
- BULLETIN of the slovak speleological society, Slovenska speleološka spoločnosť, Liptovský Mikuláš, 1—2 (1986)
- BURRI EZIO & TOMMARIO FERNANDO: Aspetti fitogeografici della Majella
- CARSIÀ APULA, Comune di Taranto-Assessorato alla Cultura-Centro Ricerche e Museo del Sattasuolo, 1 (1984)
- CATASTRO ESPELEOLOGICO DE BURGOS, Gruppo espeleologico imperiese c. a. i., Imperia, 1986
- CAVES & CAVING, D. R. Stoddard, Bishopston, 31, 32, 33, 34 (1986), 35, 36, 37 (1987)
- DER SCHLAZ, Verein für Höhlenkunde in München e. V., München, 45, 46, 47 (1985), 48, 49 (1986)
- DIE HÖHLE, Verband Österreichischer Höhlenforscher, Wien, 3, 4 (1985), 1, 2, 3, 4 (1986), 1, 2 (1987)
- ECHO DES VULCAINS, Groupe Vulcain, Lyon, 44 (1984)
- EDINS, Federació Balear d'Espeleologia, Illes Balears, 12 (1986)
- FRAGMENTA BALCANICA, Prirodonaučni muzej na Makedonija, Skopje, tom 12 no. 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
- GEOGRAPHIE, Revue Roumaine de géologie, géophysique et géographie, Bucaresti, 29 (1985)
- GODIŠNJAK, Biološki institut Univerziteta i Prirodno-matematički fakultet, Sarajevo, 37 (1984), 38 (1985)
- GROTTAN, Sveriges speleolog-forbund, Stockholm, 4 (1985), 1, 2, 3 (1986), 2, 3 (1987)
- GROTTES ET GOUFFRES, Spéléo-club de Paris, Paris, 95, 96, 97, 98 (1985), 99, 100, 101, 102 (1986)
- GUIDA DIDATTICA 2, 3 (1977), 4 (1983)
- INTERNATIONAL JOURNAL OF SPELEOLOGY, Università di Roma la sapienza dipartimento di biologia animale e dell'uomo, Roma, 12 (1982), 13 (1983), 14 (1984—85), 15 (1986)
- INVENTARIO DAS GRUTAS DE PORTUGAL, Sociedade Portuguesa de espeleologia, Lisboa
- IPOANTROPO, Gruppo paleontologico »Gaetano Chierici«, Reggio Emilia, 4 (1986)
- JAKAL JOZEF, a kolektiv, Praktická speleologia JURISIČ ZLATA-POLŠAK: Geologija Medvednice
- KAITTE, Grupo espeleologico »Edelweiss«, Burgos, 4—5 (1986)
- KARST UND HÖHLE, Verband der deutschen Höhlen-und Karstforscher, 85 (1984), 87 (1986)
- KARSZT ES BARLANG, Magyar Karszt-es barlangkutató tarsulat, Budapest, 1, 2 (1984), 1, 2 (1985)
- KOBIE, Grupo espeleologico Vizcaino, Bilbao, 14 (1984)
- LAICHINGER HÖHLENFREUND, Höhlen-und Heimatverein Laichingen e. V., Laichingen, 1, 2 (1986)
- LO SCARPONE-NOTIZIARIO, Club alpino italiano, Milano, 9, 13, 13 bis (1987)
- MATERIALY ARCHEOLOGICZNE, Muzeum archeologiczne, 23 (1986)
- MEMORIE DELLO SPELEO CLUB CHIETI, memoria la (75)
- MITTEILUNGEN, Landesvereines für Höhlenkunde in der Steiermark, Graz, 12 (4) (1983)
- MITTEILUNGEN, Verband der deutschen Höhlen-und Karstforscher, Münster, 2, 3, 4 (1985), 1, 2, 3, 4 (1986)
- NAŠ KRŠ, Speleološko društvo »Bosansko-hercegovački krš«, Sarajevo, 16—17 (1984), 18—19 (1985), 20 (1986)
- NASE JAME, Jamarska zveza Slovenije, Ljubljana, 27 (1985), 28 (1986)
- NASE PLANINE, Planinarski savez Hrvatske, Zagreb, 9—10 (1985), 5—6 (1986), 7—8 (1987)
- NOTIZIARIO, Centro Romano di speleologia, Roma, 7 (1986)
- NOTIZIARIO, Circolo speleologico romano, Roma, 1 (1986)
- NOTIZIARIO, Speleo club-Chieti, Chieti, 1986
- NOTIZIARIO AI SOCI, Gruppo speleologico nupe-riese, Firenze, 18 (1986)
- NSS NEWS, The National speleological society, Huntsville-Alabama, 9, 11, 11 part II, 12 (1985), 2, 3, 5 part II, 6, 8, 9, 10, 11, 11 part II, 12 (1986), 1, 2, 3, 5, 6, 6 part II, 8, 9 (1987)
- RICERCHE A SCOPERTE SPELEOLOGICHE, Gruppo grotte »Carlo Debeljak«, Trieste, 1982—83, 1984—85—86
- SCV-ACTIVITIES, Spéléo-club de Villeurbanne, Villeurbanne, 45 (1984)
- SIMBOLOS CONVENCIONAIS PARA UTILI ZACAO EM TOPOGRAFIA ESPELEOLOGICA, Sociedade Portuguesa de espeleologia, Lisboa, 7 (1985)
- SIS, Centre excursionista de Terrassa, Barcelona, 44 (1986)
- SLOVENSKY KRAS, Muzeum slovenskeho krasu, Liptovský Mikuláš, ročník XXIII (1985), ročník XXIV (1986)
- SOTTOTERRA, Biblioteca del Gruppo Speleologico Bolognese C. A. I., Bologna, 75 (1986)
- SOUS TERRE, Société québécoise de spéléologie, Québec, 2, 3, 4 (1985), 1, 2 (1986)
- SPELEO-NEDERLAND/PIERK, PIA Peter Staal, J. A. Schiedam, 4 (1985), 1, 2, 3, 4 (1986)
- SPELEO SECOURS FRANÇAIS, Michel Jacques, St. Apollinaire, 2, 3 (1986)
- SPELEOFORUM, Česka speleološka Společnost, Brno, 1985, 1986, 1987
- SPELEOLOGIA, c/o Guido Ghirard libreria, Millepagine, Milano, 1, 2 (1979), 3, 4 (1980), 5, 6 (1981), 7, 8 (1982), 9 (1983), 10, 11 (1984), 12 (1985), 14, 15 (1986), 16 (1987)
- SPELEOLOGIE, Club alpin français, Nice, 129, 130, 131, 133 (1985), 134, 135, 137 (1986)
- SPELEOLOGIE DOSSIERS, Comité Départemental de spéléologie du Rhone, Lyon, 18 (1984)
- SPELUNCA, Fédér. Française de spéléologie, Paris, 25 (1987)
- STALACTITE, Bibliothèque Suisse de spéléologie, La Chaux-de-Fonds, 1, 2 (1983), 1, 2 (1984)
- STALAGMIT, V. Vojir, Praha, 1, 2 (1984), 1, 2—3, 4—5 (1986)
- SUMMER UNIVERSITY AT MAMMOTH CAVE, The National speleological society, Huntsville-Alabama
- THE BRITISH CAVER A NETHERNORLD JOURNAL, Tony Oldham, Dyfed, 97, 98, 99, 100 (1986), 102, 103 (1987)
- THE BULLETIN, South African speleological association, Johannesburg, 26 (1985)
- THE JOURNAL, Sydney Speleological Society, Sydney, 5, 6, 7, 8 (1985)
- UIS-BULLETIN, Prof. Dr. Hubert Trimmel, Wien, 2 (1985), 1, 2 (1986)
- ZBORNÍK SLOVENSKEHO NARODNEHO MUZEA, Slovenske narodne muzeum, Bratislava, ročník XXXII (1986)

Kupljena literatura

- PAUL COURBON et CLAUDE CHABERT: Atlas des grandes cavités mondiales
- JOSIP POLJAK: Pećine okolice Ogulina, Velike Paklenice i Zamenta
- PRIRODOSLOVNA ISTRAŽIVANJA, knjiga 29
- PRIRODOSLOVNA ISTRAŽIVANJA, knjiga 31
- Literatura dobivena na poklon
- ANTONIN GRIBOVSKY, Olomoucko, poklon Josipa Laskovčeka
- NOWE JASKINIE W AUSTRII, poklon Vlade Božića
- SIGNS SPELEOLOGIQUES CONVENTIONNELS /SPELEOLOGICAL CONVENTIONAL SIGNS/ SIGNATUREN FÜR HÖHLENPLANE, poklon Vlade Božića
- SPELEOFORUM, 1987, poklon Branka Jalžića
- STALAGMIT, 1, 2 (1984), 1, 2—3 (1986), poklon Branka Jalžića

Želimir Schauer